

УДК 047.31+811.161.2

**ДРУГІ МІЖНАРОДНІ НАУКОВІ
ЧИТАННЯ «ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ
МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ»,
присвячені пам'яті професора
К.Ф. Шульжука**

16–17 лютого 2012 р. в Рівненському державному гуманітарному університеті відбулися Другі Міжнародні наукові читання «Лінгвістичні студії молодих дослідників». Наукові зібрання молодих філологів були започатковані 2011 р. на вшанування пам'яті визначного українського синтаксиста, професора К.Ф. Шульжука (1940–2010), який упродовж майже 40 років очолював кафедру української мови Рівненського державного гуманітарного університету, котра сьогодні носить ім'я вченого. Захід, ініційований та організований кафедрою згаданого вишу, провели за сприяння й активної підтримки Ради молодих учених Інституту української мови НАН України, кафедри славістики філософського факультету Університету імені Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка) та Чеської асоціації україністів.

У наукових читаннях взяли участь відомі мовознавці та молоді дослідники з різних вишів України (Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Краматорськ, Кривий Ріг, Луцьк, Острог, Полтава, Рівне, Слов'янськ, Ужгород, Харків, Херсон, Чернівці) та зарубіжжя (Канада, Російська Федерація, Чеська Республіка).

Учасників заходу привітали: проректор із наукової роботи Рівненського державного гуманітарного універ-

© Г.М. ВОКАЛЬЧУК, Н.В. ГАВРИЛЮК, 2013

ситету, кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**, куратор Ради молодих учених Інституту української мови НАН України, доктор філологічних наук **Іващенко Вікторія Людвігівна**, дружина професора К. Ф. Шульжука **Шульжук Ганна Борисівна**.

Пленарне засідання відкрила доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри української мови імені професора К. Ф. Шульжука **Вокальчук Галина Миколаївна**. У доповіді «**Ім'я в науці: професор Каленик Федорович Шульжук**» було окреслено основні напрями організаційної та навчально-методичної діяльності доктора філологічних наук, професора, академіка АН вищої школи України, заслуженого працівника освіти К.Ф. Шульжука, проаналізовано його значний науковий доробок, який вражає масштабом і послідовністю вивчення обраної лінгвістичної проблематики.

Про перші кроки, організаційні форми діяльності, наукові пошуки та перспективи роботи Ради молодих учених Інституту української мови НАНУ доповіла співорганізатор наукових читань доктор філологічних наук, завідувачка відділу наукової термінології, куратор Ради молодих учених Інституту української мови НАНУ **Іващенко Вікторія Людвігівна**.

Доктор філософії, професор кафедри лінгвістики, директор Центру канадознавства Національного університету «Острозька академія», президент компанії «Східноєвропейські можливості» (м. Сейнт-Альберт, Канада) **Полковський Валерій Полікарпович** виголосив доповідь «**Слов'янознавство в Північній Америці й можливості для українських студентів, аспірантів і докторантів**», у якій розглянув проблеми й напрями вивчення славістики в Північній Америці та можливості для навчання українських студентів, аспірантів і докторантів у вишах Канади та США. Науковець поділяє думку Стівена Френкса з Індіанського університету (США) про те, що «славістам необхідно навести мости зі своїми колегами, які працюють з іншими мовами та з мовою загалом, щоб вижити та розквітнути в академічній спільноті XXI ст.».

У доповіді доктора філологічних наук, професора, завідувачки кафедри української мови Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» **Колоїз Жанни Василівни** розглянуто концепти «небо» і «земля», засвідчені в конфесійному та художньому дискурсі, з'ясовано сутність цих концептів передусім у текстах Святого Письма та в поетичному мовленні, виявлено їхні семантичні особливості. Дослідниця наголосила, що «концепти «небо» і «земля» є найдавнішою бінарною опозицією, репрезентованою як конфесійним, так і художнім дискурсом. Вона експлікує співвідношення божественного і буденного, божого і людського, вічного і тлінного».

У доповіді «**Самономінації в епістолярних текстах Лесі Українки: реконструктивні можливості**», яку виголосила кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки

Богдан Світлана Калениківна, окреслено основні способи автопортретування в листах Лесі Українки. Доповідачка зосередила увагу на реконструктивних можливостях самономінацій, їхніх мотиваціях та семантичній структурі.

Практичне спрямування мала доповідь «**Комунікативна компетенція як мета і зміст шкільного курсу української мови**» кандидата педагогічних наук, професора кафедри української мови та методик викладання Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука *Лещенко Ганни Петрівни*.

Доповідь «**Технологія формування правописної компетенції**» доктора педагогічних наук, професора, академіка АН вищої школи України, завідувача кафедри української мови Національного університету «Острозька академія» *Хом'яка Івана Миколайовича* була присвячена проблемам вироблення в учнів правописної компетенції за умов урахування мовленнєвого середовища, в якому перебувають школярі, інтеракції структурних рівнів української мови, вправного застосування лінгвістичної теорії в процесі письма.

Завершували пленарне засідання найкращі студенти факультету української філології Рівненського державного гуманітарного університету *Саковець Ірина Петрівна* («**Особливості синтаксичної організації законодавчих актів**»), *Федорчук Ольга Ігорівна* («**Словотворчі пошуки Б.-І. Антонича та І. Калинця**») і здобувачка кафедри української мови імені професора К. Ф. Шульжука РДГУ *Кирилюк Ольга Володимирівна* («**Здобутки і перспективи роботи неографічних лабораторій Рівненщини — “Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету**»).

У другій половині дня працювали сім секцій, на яких науковими здобутками поділилися молоді дослідники мови. Актуальні проблеми дослідження морфології та синтаксису слов'янських мов обговорювали учасники першої секції «**Динаміка граматичного ладу української та інших слов'янських мов**» (керівник — к. філол. н., доц. *Т.М. Шкарбан*). У другій секції «**Лексикологія. Термінознавство. Стилїстика**» (керівник — к. філол. н., доц. *О.І. Степанова*) розглянуто особливості термінології, лексичних заповнень, функціонування синонімів та антонімів у сучасних слов'янських мовах. На засіданні третьої секції «**Фразеологія**» (керівник — д. філол. н., проф. *Ж.В. Колоїз*) було порушено проблеми функціонування фразеологічних одиниць у художніх творах та текстах сучасних ЗМІ. Четверта секція «**Ономастика. Антропоніміка. Топоніміка**» (керівник — к. філол. н., проф. *С.К. Богдан*) об'єднала фахівців зі слов'янської ономастики. Учасники п'ятої секції «**Індивідуально-авторська неологія та неографія**» (керівник — д. філол. н., проф. *Г.М. Вокальчук*) обговорювали питання індивідуально-авторської номінації та неографії, словотвору лексичних інновацій, функціонування авторських лексичних новотворів у поетичному мовленні. Доповіді учасників шостої секції «**Лінгводидактика**» (керівник — д. пед. н., проф. *І. М. Хом'як*) були присвячені актуаль-

ним проблемам методики викладання української й іноземних мов у школах та вишах. У сьомій секції «Лінгвістика тексту і проблеми культури мови» (керівник — к. пед. н., проф. *Г.П. Лещенко*) розглядали різноаспектні питання лінгвістики тексту й культури мови.

Матеріали наукових читань опубліковані у двох збірниках:

1. Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. — Рівне — Острогор : Вид-во НаУОА, 2012. — Вип. 20 (2). — 200 с.;

2. Лінгвістичні студії молодих дослідників : зб. наук. праць учасників II Міжнародних наукових читань «Лінгвістичні студії молодих дослідників», присвячених пам'яті проф. К.Ф. Шулжука (Рівне, РДГУ, 16–17 лютого 2012 р.). — Рівне — Острогор : Вид-во НаУОА, 2012. — Вип. 2. — 232 с.

Галина ВОКАЛЬЧУК, Наталія ГАВРИЛЮК (м. Рівне)

Стаття надійшла 04.12.2012

Halyna Vokal'chuk, Nataliya Havryliuk

Rivne

THE SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC READING

«LINGUISTIC STUDIOS OF YOUNG RESEARCHERS»

is devoted to professor K.F. SHUL'ZHUK's memory

Мовна мозаїка

ЧИМ МОЖНА ЗАМІНИТИ ПРИЙОМ?

Донедавна зі значенням дієслова *приймати* в українській мові широко вживали іменник *прийом*, про що свідчить багато узвичаєних словосполук із різних професійних сфер, пор.: *прийом студентів, прийом відвідувачів, прийом їжі, прийом ліків, години прийому, дні прийому, пункт прийому, бути на прийомі в лікаря, записатися на прийом до лікаря, ліки на два прийоми, влаштувати прийом* (з нагоди кого-, чого-небудь). Цілком очевидно, що названі словосполуки є буквальною перекладом відповідних російських зі словом *прием*, тому що в українському іменниковому словотворенні немає зразка, за яким би міг утворитися іменник *прийом*. Його потрібно замінити органічними для української мови словами *приймання, вживання, споживання* та ін. (пор.: *приймання відвідувачів, приймання студентів, споживання їжі, уживання ліків, ліки на два рази, години приймання*) або прикметником *приймальний* (пор.: *приймальні дні, приймальні години, приймальний пункт, приймальний покій*).

У лікарській практиці замість звичних професійних штампів *прийом лікаря, записатися на прийом до лікаря, був на прийомі в лікаря* правильно вживати *лікар приймає (консультує), записатися до лікаря, побував у лікаря, відвідав лікаря, ходив до лікаря* та ін.

Узвичаєна в офіційно-діловому вжитку словосполука *влаштувати прийом* (з нагоди кого-, чого-небудь — візиту найвищої посадової особи якоїсь країни, делегації, запрошених гостей тощо) має кілька відповідників, вибір яких залежить від того, приймали (прийматимуть) з частуванням чи без нього: якщо з ним, то правильно повідомити *Президент дав (дасть) сніданок (обід, вечерю)...* або *Президент влаштував гостину...*; коли ж без частування, то треба вжити *Президент прийняв делегацію (гостей)...*; *Президент зустрівся з делегацією (гостями)...*; *Президент влаштував урочисту зустріч з... тощо*.

Отже, слово *прийом*, безпідставно вживане в різних сполуках, має в українській мові свої відповідники, які потрібно вміло використовувати.

Катерина Городенська